

הצופה, הצייר והמציור

זה אלפי שנים ציור הדיוקן מלווה את המין האנושי. את שורשיו ניתן לגלות בציורי המערות הקדומים, ששימשו לפולחן וסיפרו את סיפורי הציד באמצעים פיגורטיביים. במהלך ההיסטוריה צוירו דיוקנאות למטרות שונות. בפיוס שבמצרים דיוקן מחמיא של המת, כפי שנראה בשיאו, צויר על המומיה כדי להנציחו. דיוקנאות של מצביאי רומא שימשו כאמצעי תעמולה פוליטי מדיני, ויוצריהם שאפו להציג "אמת" ריאליסטית בפניהם חרושות הקמטים של המנהיגים. באמנות הביזנטית הדיוקן שימש לייצוג בן האלוהים וקדושים אחרים, ובתקופת הרנסנס שימשו הדיוקנאות לייצוג אידיאלי של גיבורים מיתולוגיים מחה, ומאידך לייצוג ריאליסטי של פטרונים, אצילים ובני מלוכה. אלו מוקמו לעיתים לצד חיות המחמד של החצר, שצוירו לפרטי פרטים, כסמלי מעמד. גם ז'אנר הדיוקן העצמי עלה ופרח, והביא את היוצרים עצמם אל קדמת הבמה. מושא הציור הזמין ביותר הוליד דיוקנאות בתמציתם המזוקקת ביותר – הניכטים אל הצייר מהשתקפותו במראה.

מהנאו־קלאסיקה דרך הרומנטיקה ועד הריאליזם, ומשם ביתר שאת אל האמנות המודרנית והלאה, דיוקנאות שימשו כלי בידי היוצרים להעברת מסרים חברתיים, לעיתים ביקורתיים וחתרניים. ככל שהתמסרה אמנות הדיוקן לתיאור האדם הפשוט על רקע חיי היומיום שלו, כך ניתן מקום לביטוי עצמי ולמבע רגשי ואישי. המצאת הצילום שחררה את ציירי הדיוקן מהצורך לתעד נאמנה את המציאות ואפשרה להם לחפש דרכי הבעה חדשות, בכלל זה מופשטות ומושפעות מאלמנטים פסיכולוגיים. בד בבד התצלוּם שימש כפרנס זמין לעבודה בסטודיו וכך צייר הדיוקן יכול היה לעבוד גם מבלי להתבונן באופן ישיר במודל חי.

יהיו אשר יהיו המניעים והאמצעים ליצירת דיוקן, חלקם מורכבים מאוד וחלקם פשוטים להפליא, התבוננות בציור דיוקן מספקת מפגש קטן, חד־פעמי ובלתי־אמצעי. כאשר אנו עומדים מול דיוקן אנו תופסים את מקומו של הצייר העומד מול הכן, ומתבונן בדמות שלפניו – מושא ציורו. אנו זוכים לראות את האדם המצויר מבעד למבטו הפרשני של הצייר. זהו למעשה מפגש משולש, בין הצופה, הצייר והמציור. תערוכה שכולה דיוקנאות מאפשרת ריבוי רגעים ומפגשים כאלה, שבהם התמונה עשויה להתרחב לכדי דיוקן במובן הרחב יותר – דיוקן של תקופה ומקום. במקרה שלנו: ישראל, שנת 2020.

תערוכה זו צופה בחזרה אל הצופה, היא אינה עומדת דוממת ופאסיבית אלא מבקשת מפגש ואפילו כופה אותו. זוגות העיניים, תווי הפנים והייצוגים החיים המתבוננים בצופה מכל עבר מאתגרים בעוצמתם המרוכות, ויכולים לערער את יחסי הכוחות – כאשר הצופה הופך לרגע לאובייקט, למושא מבטם. באותה נשימה, מבטים רבים אלו יש בהם הכוח לאשש את קיומו של הצופה, להגדיר את נוכחותו בחלל התערוכה ולתת לו כוח בלעדי – שהרי מבטו בהם מקיים אותם, מפיח חיים בחומר.

בחודשים האחרונים התרגלנו לצפות ב"אחר" כשהוא עטוי מסכה או דרך מסך המחשב. חווית המפגש פנים אל פנים במרחב הציבורי כבר אינה מובנת מאליה. תערוכת סלון הקוביה הנוכחית, השלישית במספר, קמה על רקע תקופות הסגר והריחוק החברתי. כזו, התערוכה שואפת להשיב את המבט החם, הקרוב, ולתת ביטוי מחודש – באמצעות הציור – לנוכחותו המפוארת של הגוף, על יופיו ועל כשלו, במלוא הדרם. המפגש החזיתי עם הציורים רוצה להעיר לפעולה חושים רדומים, מדרבן לגלות מחדש רגישות לאיכויות של חומר, לריחו של הצבע ולעקבות תנועת המכחול. לצד הביקור הפיזי בגלריה, השיטוט בתערוכה בגרסתה הווירטואלית מאפשר לגלות אותה גם ממרחק, לערוך היכרות ראשונית עם חלל התצוגה ולהתוודע למערך התלייה הכולל ולפרטי העבודות המוצגות.

התערוכה סלון הקוביה 2020 – דיוקן, מסכמת חמש שנים של ציור ישראלי וכוללת דיוקנאות של 181 אמניות ואננים מרחבי הארץ. התערוכה מציינת בפתיחתה עשור לפעילות הקוביה במשכנה הנוכחי.

אלה כהן ונסובר, דן אורימיאן

אוצרי סלון הקוביה

צוות הסלון

צילום והפקה: נועה בכנר

ליווי אקדמי: ד"ר שרה בנינגה

תליית התערוכה: ז'אק פימה, אופיר הללי, ריינו לובן

ועדת בחירה: איריס סינטרה ושגיא אזולאי

תיעוד וירטואלי: סמדר צוק, עופר גץ

עורכת לשון: נעמה בן צור

תרגום לאנגלית: יהודית אפלטון

רישום שער: אלה כהן ונסובר

רישומי חלל: דן אורימיאן

תודה לעדנה אוחנה על סיוע בנקודת איסוף עבודות

תודה להילה סמוליאנסקי מנהלת המחלקה לאמנות פלסטית, עיריית י-ם

צוות הקוביה

מנהלת הקוביה: תהלה שמש

מנהל אמנותי: דן אורימיאן

הפקה: נועה בכנר

משרד: ניסים יצחק

אבי־בית: פרוספר בן ארוש

תחזוקה: חסן חג'ה

סלון הקוביה 2020

דיוקן

אוצרים: אלה כהן ונסובר, דן אורימיאן

הפקה: נועה בכנר

171 אדוה קרני • השיחה

172 רות שצמן • פורטרט עצמי 2020

173 מירי שטראוס טללים • מירי

174 יפעת שטיינמץ • 52 קילו

175 אסף רותם • דיוקן דורין רבינא

176 דן שומרוני • דקל

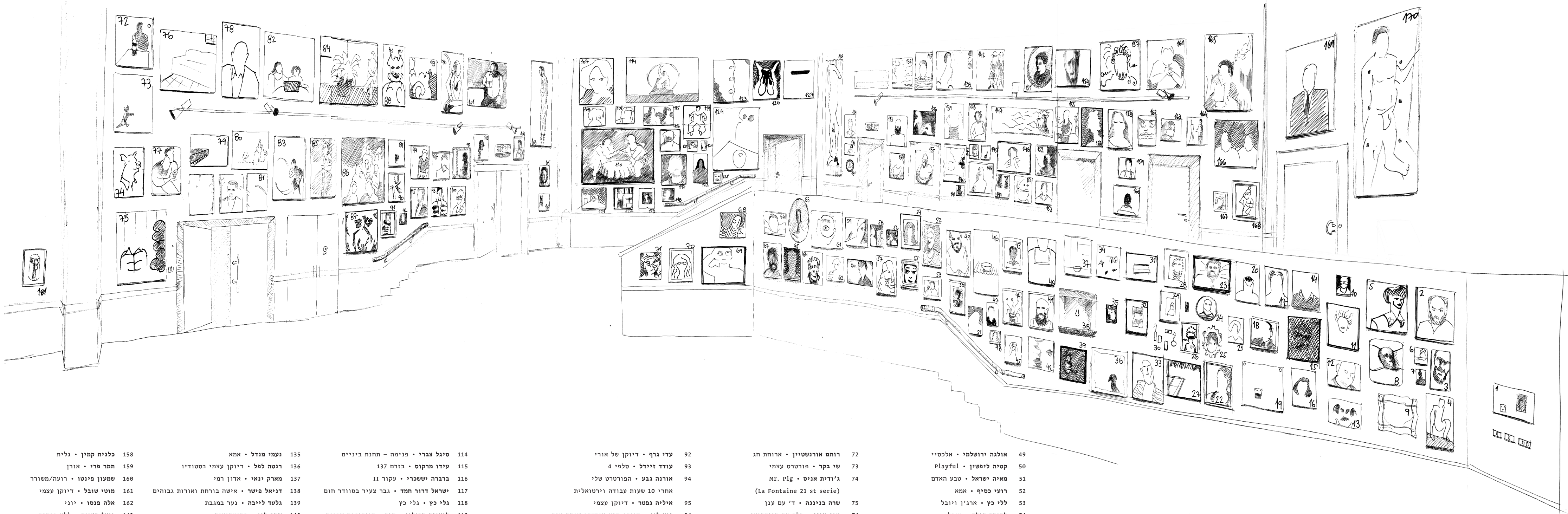
177 שלי רייך • פורטרט עצמי בסגול

178 פרל שניידר • תלמידה

179 רותם שריד • ז'קלין

180 איתי שמואלי • פורטרט עם תינוק ישן

181 רומי שי • דיקדיק

158	כלנית קמין • גלית	135	נעמי מנדל • אמא	114	סיגל צברי • פנימה – תחנת ביניים	92	עדי גרף • דיוקן של אורי	72	רותם אורנשטיין • ארוחת חג	49	אולגה ירושלמי • אלכסיי
159	תמר פרי • אורן	136	רנטה לפל • דיוקן עצמי בסטודיו	115	עידו מרקוס • בזרם	93	עודד זיידל • סלפי 4	73	שי בקר • פורטרט עצמי	50	קטיה ליפשוין • Playful
160	שמעון פינטו • רועה/משורר	137	מארק ינאי • אדון רמי	116	ברברה יששכרי • עקור II	94	אורנה גבע • הפורטרט שלי	74	ג'ודית אניס • Mr. Pig	51	מאיה ישראל • טבע האדם
161	מוטי שובל • דיוקן עצמי	138	דניאל פישר • אישה בורחת ואורות גבוהים	117	ישראל דרור חמד • גבר צעיר בסוודר חום	95	אחרי 10 שעות עבודה וירטואלית	75	שרה בנינגה • ד' עם ענן	52	רועי כסיף • אמא
162	אלה פנסו • יוני	139	גלעד לייבה • נער במגבת	118	גלי כץ • גלי כץ	96	איליה גפטר • דיוקן עצמי	76	ארז אוזן • כלב עם מונדריאן	53	ללי כץ • ארג'ן ויובל
163	יואל פציוק • ללא כותרת	140	שחף לוי • פרומתיאוס	119	לואיזה חביליו • דנה – דיוקנאות שכונה	97	גיא לוי • דיוקן סבא עיראקי שותה ארק	77	אנה בסונובה • סריוז'ה	54	לריסה מילר • מיכל
164	לוטן רוטמן • רועי	141	דורית לשניק • נטע, גב	120	בועז לוונטל • ללא כותרת	98	רון בלמס • בוקר	78	עמיר גרשי • ז'אק	55	שי פדמוני • נגה
165	דינה קופלמן • קיום	142	רות קסטנבאום בן דב • דיוקן עצמי	121	לשנה חדשה תשע"ח	99	דריה דוידוב • אבישי	79	ימימה ארגז פרומן • שקט עכשיו	56	כילי קורן • דיוקן עצמי ביער
166	אסף רומאנו • אראלה וסטיב	143	דבורה סבאון • כאב עולמי וחתול	122	סטלה למיחוב • שמאנית	100	בתנדיב הכרמי • מלי	80	יואל גילון גולדשטיין • דיוקן עצמי	57	רויטל קלעי • וורה
167	משה ריפנר • ללא כותרת	144	יונת סינטרה • עידו	123	מורן פישר • חולצה לבנה מכופתרת	101	מתיה אורן • אילנה	81	יואל גילון גולדשטיין • דיוקן עצמי	58	עוהה פטינקין • השתקפות
168	חגית אונמני רובינשטיין • סלפי	145	דיצה פדר • ללא כותרת	124	מורן פישר • חולצה לבנה מכופתרת	102	זויה צ'רקסקי • אביגדור ליברמן	82	רוגן סימן טוב • דיוקן עם מסיכה וציפור	59	ליה קאופמן • שגיא
169	עמי שנער • ראש הממשלה – דיוקן	146	רפאל סלם • סבסטיאן	125	רקפת וינר עומר • ללא כותרת	103	חנה הורוביץ • דיוקן עצמי	60	גבריאלה קליין • בעין המתבונן	61	איוון הלמריץ • אמא בת 90
170	אייל טבת • דיוקן עצמי	147	רוחם מנור • בעל אדמות	126	אלעד פרג • דיוקן עצמי	104	גיל גורן • תגיד לי מה אני רוצה	62	משה זיידלר • דיוקן עצמי	32	רעיה ברוקנטל • בשר ודם
		148	אמנון דוד ער • יותם	127	גלי לוצקי • אני מאשימה אותך	105	עדינה ינאי • אחים	33	דורון וולף • ללא כותרת (יעל)	33	גדי ברנדס • דיוקן עצמי
		149	אביגיל פריד • קדם (פרא)	128	דותן משה ירושלמי • ואני לא זוכר כלום	106	מיכל ויטלס • אכימאה	34	שני וויס • נבואה	34	ניצן דוד המרמן • הממ?
		150	בנימין סימון • חיוך רחב, שיער תכול	129	קורבן קיצוץ אוזניים (I)	107	דנה גזית • פורטרט עצמי עם מדים	35	טמיר חן • דמות ירוקה	35	חנה גולדברג • ליליאן קלאפיש
		151	מרינה קוטלר • נקודת מבט	130	דותן משה ירושלמי • ואני לא זוכר כלום	108	מיה בלוך • ללא כותרת	36	רון חן • ג'ס	36	אסף בן צבי • אני
		152	מרינה לויטן גורפינקל • דיוקן בזמן הסגר	131	אמיר נוח • משקל ממוצע 9.95 גרם	109	(שעור אמנות לחיילות)	37	מיכל ממיט וורקה • ללא כותרת	37	אמנון בן-עמי • צ'פסי
		153	אמרי פניאל • פנינה	132	אדם ליף • פורטרט עצמי בהיר עם מתרחצות	110	גלעד אפרת • מבט	38	תמר דן • דיוקן עצמי עם סביונים	38	יהונתן בקר • דיוקן עצמי
		154	אלון קדם • לנוכח	133	אמיר פניאל • בין שמיים לארץ	111	יוסי קריספל • גריד על דמות שחורה	39	שיר ורטהיים • מריה בלבן	39	רותי בן יעקב • פורטרט עצמי
		155	שולמית ניר • ראניה	134	קטורה מנור • דיוקן עצמי	112	אלעד לרום • פורטרט עצמי כפחדן	40	נעמי טנהאוזר • צחי אוכל מרק	40	דורית בונה • הגר
		156	נורה אן פורת • אמא צעירה	135	הדס לוי • אני נרטבת	113	יוסי קריספל • גריד על דמות שחורה	41	רות מגל • הצנע	41	רוני בק • 1:00
		157	אסתר שניידר • האימאם שאמיל	136	הדס לוי • אני נרטבת		אלעד לרום • פורטרט עצמי כפחדן	42	צאלה גרינברג • דיוקן עצמי	42	מיכאל בן אבו • דיוקן עצמי
				137	הדס לוי • אני נרטבת		יעל חובב • פוש אפ (דיוקן עצמי)	43	גנדי צכמיסטר • ללא כותרת	43	שירז וולמן • דיוקן של "חמודה"
				138	הדס לוי • אני נרטבת		מוטה ברים • דיוקני	44	אן בן אור • עדי בשחור לבן	44	אבנר בן גל • ללא כותרת
				139	הדס לוי • אני נרטבת		גנדי צכמיסטר • ללא כותרת			45	מתן בן טולילה • המכסה הירוק
				140	הדס לוי • אני נרטבת					46	אריק אליהו בוקובזה • סבתא
				141	הדס לוי • אני נרטבת					47	צ'נצ'ל בנגה • שליט הודי, הנומן ונרסימה
				142	הדס לוי • אני נרטבת					48	כליל ווקסלר • דיוקן עצמי
				143	הדס לוי • אני נרטבת					31	הדס גולן • ב